

Б. Я. Книш, І. М. Дацюк

Белз

БЕЛЗ – місто Сокальського району [Львівської області](#). Знаходиться на лівому березі р. Солокія (притока Зх. Бугу, бас. Вісли), за 30 км від райцентру та за 70 км від обл. центру. Площа 5,9 км². Насел. 2478 осіб (2001, складає 104,2 % до 1989), переважно українці. Залізнична ст. Уперше згадується в літописі 1030. Тоді Ярослав Мудрий завоював це польсь. місто і приєднав до Давньорус. держави. Протягом 3-х століть – центр Белз. князівства, першим князем якого був Всеволод Мстиславович. 1234 було приєднане до Галиц.-Волин. князівства. 1241 зруйнов. монголо-татарами. Від 1340 – під владою іноз. держав. 1377 Б. отримав Маґдебур. право. 1387– 1462 належав мазовец. п'ястам, 1462–72 – воєвод. центр. Від серед. 17 ст. місто занепадає, поступово втрачаючи всі адм. функції. Після 1-го поділу Польщі Б. відійшов до Австро-Угорщини. Після розпаду Австро-Угорщини – у складі ЗУНР. У 2-й пол. 19 ст. Б. – один із центрів *хасидизму*. Наприкінці 19 ст. у Б. виникли громад. організації: «Просвіта», «Рідна школа», «Сокіл», «Січ», «Сільський господар» та ін. 1919–39 – у складі Польщі. 1937 насел. Б. складало бл. 7 тис. осіб, 50 % яких становили євреї, 35 % – українці, 15 % – поляки. 1939–44 місто окуповане нім. військами, 1945 знову відійшло до Польщі. Від 1951 Б. – у складі України. 1951–62 – центр Забузького р-ну. 13 грудня 2001 у Б. створ. Держ. історико-культур. заповідник (містить 81 пам'ятку культури від 11 ст.). Нині на тер. Б. діють НВО «Технікс» (виробництво лужних акумуляторів), міжгосп. буд. організація, млин, 2 деревообробні цехи, міське споживче товариство. У Б. – серед. шк., дит. садок, муз. шк. та ПТУ; лікарня та поліклініка; 2 б-ки, Нар. дім, Будинок нар. творчості, при якому діє хор. колектив, що має звання народного; Музей історії міста. Є відділ. банку. Реліг. громади: УПЦ МП, УГКЦ. На околиці – євр. кладовище, де поховані рабини-цадики (засн. хасидизму в Б.). Пам'ятки археології та архітектури: городище княжої доби 10–13 ст. (14–18 ст. тут розташ. замок Белза), фрагменти земляних укріплень міста 14–18 ст., давньорус. ґрунт. могильник 11– 13 ст. (Клименщина), дерев'яна церква св. Параскеви, церква св. Миколая (обидві – 17 ст.), шестикутна вежа (1606), барок. кляшторні комплекси домініканців (17–18 ст.). З міста походить укр. Белзька свята ікона Богородиці (Ченстоховська Богородиця, зберігається на Ясній горі поблиз м. Ченстохова, Польща). У місті встановлено пам'ятник на пошанування 950-річчя першої літопис. згадки про Б. У місті народилися художник Ф. Яхимович та актриса і співачка [М. Жарська](#).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Габор В. Куди подівся белзький меч? // Дзвін. 1991. № 10;
2. Вергун І. Два Белзи // Визв. шлях. 1992. Кн. 2.

Бібліографічний опис:

Белз / Б. Я. Книш, І. М. Дацюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-39041>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).